

آیا طرح های آبی ترکیه معضل تازه در روابط با همسایگان پدید خواهد آورد؟

ترکیه در سال های اخیر سرمایه گذاری کلانی را در گسترش سدسازی و توسعه منابع آبی در مناطق شرقی انجام داده و در مقابل کشورهای همسایه که زندگی آنها به این رودخانه ها وابسته است، بویژه عراق و سوریه مطابق قوانین و عرف، خواستار تعهد و مسئولیت پذیری آنکارا در برابر مقررات بین المللی هستند.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا، مساله آب های فرامرزی ترکیه که به کشورهای همسایه وارد می شود از دهه ۱۹۷۰ و پس از پروژه عظیم «گاپ» که در چارچوب آن برخی از بزرگترین سدهای جهان در این منطقه بر روی رودخانه های مختلف به ویژه دجله و

فرات احداث شد و یا در دست احداث است، به معضل عمده در روابط ترکیه با همسایگان سوری و عراقی و به تبع آنها ایران تبدیل شده است.

ترکیه در قراردادهای دوجانبه با سوریه و عراق میزان دبی آب از این کشور به سوریه و عراق را تعیین کرده است، ولی به دلایل مختلف گفته می شود که با وجود این قراردادها میزان آبی که از ترکیه به سوریه و عراق داده می شود، رعایت نشده

است.

در سال های گذشته نیز آنکارا توجه خود را معطوف بخش های شرقی این کشور و ساخت سد و نیروگاه بر روی رودخانه های شرق ترکیه از جمله رود ارس کرده است.

رودخانه ارس که در چهار کشور ترکیه، ایران، جمهوری آذربایجان و ارمنستان جاری است از کوه های بینگول ترکیه سرچشمه می گیرد و با گذر از خاک ترکیه در جمهوری آذربایجان، ایران و ارمنستان نیز جاری است و از طریق رودخانه مرزی ارس

به دریای خزر می ریزد.

این رودخانه علاوه بر اینکه مرز مشترک ایران و جمهوری آذربایجان را تشکیل می دهد در برخی مناطق مرز مشترک ترکیه و ارمنستان را نیز تشکیل می دهد.

در داخل خاک ترکیه بر روی رودخانه ارس شش سد و یا نیروگاه آبی با ظرفیت ۲۳۱ مگاوات ساخته شده است. میزان برق تولیدی این سدها و یا نیروگاه های آبی ۰.۵۵۳ درصد برق تولیدی و ۰.۱۶۲ درصد برق مصرفی ترکیه را تشکیل می دهد.

این رودخانه از جمله مهمترین رودخانه های جاری در مناطق شرقی ترکیه است و بر روی این رودخانه «نیروگاه آبی قارص» با حداقل ظرفیت آبیگیری ۱.۳۵۵ میلیون و ۲۹ مگاوات ظرفیت تولید برق، نیروگاه آبی سراپ با ظرفیت آبیگیری ۱.۲۲۷

میلیون و تولید ۲۹ مگاوات، نیروگاه آبی نارین کاله با ظرفیت آبیگیری ۱.۱۷۱ میلیون و ظرفیت تولید ۳۴ مگاوات، نیروگاه و سد صفاکوی با حداقل ظرفیت آبیگیری ۱.۰۵۶ و تولید ۳۳ مگاوات، نیروگاه آبی سنا با ظرفیت آبیگیری ۱.۰۴۸ میلیون و تولید

۲۱ مگاوات و سد و نیروگاه آبی کاراکورت با حداقل ظرفیت آبیگیری ۱.۳۷۸ و تولید ۹۷ مگاوات برق موجود است. نیروگاه ها و سدهای موجود همگی در استان قارص ترکیه جای دارند.

علاوه بر نیروگاه ها و سدهای یاد شده در استان قارص نیروگاه و سد یاغور با ظرفیت تولید ۲۴ مگاوات انرژی برق در حال ساخت است.

ترکیه برنامه ریزی برای احداث نیروگاه های آبی پینار با حداقل ظرفیت آبیگیری ۱.۹۳۰ و ظرفیت تولید شش مگاوات برق، سد و نیروگاه آبی گزه با حداقل میزان آبیگیری ۱.۸۴۰ و ظرفیت تولید ۱۷ مگاوات انرژی برق، نیروگاه آبی سویلمز با ظرفیت

تولید ۳۶ مگاوات برق در استان ارزروم و سد تولوجا با حداقل ظرفیت آبیگیری ۹۵۲ میلیون و تولید ۲۰ مگاوات انرژی برق در استان ایغدیر را نیز برنامه ریزی کرده است.

مساله آب های ترکیه که به کشورهای همسایه جاری هستند از دهه ۱۹۷۰ و پس از پروژه عظیم «گاپ» که در چارچوب آن برخی از بزرگترین سدهای جهان در این منطقه بر روی رودخانه های مختلف به ویژه دجله و فرات احداث شد و یا در

دست احداث است به یک معضل در روابط ترکیه با همسایگان سوری و عراقی و به تبع آنها ایران تبدیل شده است.

معضل آب به ویژه در منطقه خاورمیانه از دیرباز وجود داشته و خشکسالی های اخیر به موازات افزایش جمعیت و گسترش مناطق زیرکشت در کشورهای منطقه این مساله را

اکنون به شکل بحرانی بروز داده است.

ساخت سد از سوی ترکیه بر روی رودخانه های مرزی هم کاربرد در سیاست داخلی دارد و هم به عنوان یک اهرم فشار در روابط آنکارا با کشورهای دیگر مورد استفاده قرار می گیرد.

به دلیل اینکه سرچشمه بسیاری از رودخانه هایی که در کشورهای سوریه و عراق جاری است در خاک ترکیه است، این کشور در مقاطع زمانی مختلف از این مساله به عنوان یک اهرم فشار استفاده کرده است و در زمان حاضر نیز به نظر می رسد

مساله رودخانه ارس به عنوان یکی از اهرم های فشار از سوی دولت آنکارا به کار برده می شود.

مساله احداث سدها بر روی رودخانه ارس از چندین سال پیش نزد مقام های ایرانی و ترکیه ای مطرح بوده است و این مساله در ارتباطات طرفین هرچند نه در سطوح بسیار بالا ولی به کرات مطرح شده است.

در صورت احداث سدهایی که برنامه ریزی برای آنها صورت گرفته و در صورتی که میزان دبی آب جاری از سوی ترکیه به سمت ایران مشخص نشود مناطقی از ایران که رودخانه ارس از آنها عبور می کند علاوه بر مسایل اقتصادی می توانند با

معضل های گوناگون زیست محیطی مواجه شوند.

این مساله پس از سخنان آقای امیر عبداللهیان وزیرخارجه کشورمان در مجلس شورای اسلامی و سخنان وی مبنی بر مخالفت ایران با احداث سدهای مختلف بر روی رودخانه ارس در رسانه های ترکیه نیز بازتاب داشت.

رسانه های نزدیک به دولت اردوغان و نیز دست اندرکاران امور رسانه های اجتماعی نزدیک به حاکمیت کنونی با دید انتقادی به این مساله نگرسته اند.

به نظر می رسد که دولت کنونی آنکارا که در زمان حاضر با معضل های جدی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در ابعاد داخلی و خارجی مواجه است قصد دارد برای انحراف افکار عمومی از مساله آب های فرامرزی نیز بهره برداری کند و این نیز می

تواند روابط نه چندان گرم ترکیه با همسایگان نسبت به سال های گذشته را سردتر کند، این درحالی است که منطقه غرب آسیا ظرفیت بحران های بیشتر را اعم از امنیتی و محیط زیستی ندارد و حل آنها اهتمام و همکاری و تعامل گسترده تر

کشورهای مهم منطقه از جمله ترکیه، عربستان و ایران و عراق و سوریه را می طلبد.

به هرحال این سوال که آیا پروژه های آبی ترکیه به معضلی در روابط آنکارا با همسایگانش منجر می شود؟ ذهن بسیاری را در منطقه به خود مشغول کرده است.